

Rendszerváltás a jogrendszerben

A címnek választott kifejezés nem öncélú. Filipisz László, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége titkára szavai, aki görcső alá vette az elmúlt év jogalkotási eseményeit. Mint felidézte, a 2010-es választások után egyre gyakrabban jelentek meg olyan kormányzati nyilatkozatok, amelyek szerint Magyarországon tulajdonképpen nem történt rendszerváltás, és hogy ezt csak az akkor megválasztott parlamenti többség tudja végrehajtani.

A rendszerváltás fontos eszköze és eredménye volt a társadalmi-gazdasági viszonyokat rendező jogszabályok megváltoztatása, mondta a titkár. Elég, ha az agrárágazatban a kárpótlásra, a szövetkezeti vagyonnevesítésre, a földkiadásra gondolunk – ezek valóban teljesen új viszonyokat teremtettek nemcsak az ágazatban, hanem az egész társadalmat érintően.

Jogszabályi dzsungel

A 2010-es választás programjukról, hogy az „kevesebb, mint rendszerváltás, több mint kormányváltás” lesz. Hamarosan kiderült, hogy a váltás valóban rendszerszintű: szinte azonnal elindult a korábbi törvények, jogszabályok felülvizsgálata, módosítása, kiegészítése. Így például a termőföldről szóló törvényt három év alatt tizenhét alkalommal módosították, miközben programszerűen folyt a földre vonatkozó szabályozás teljesen új alapokra helyezése. E program maga is törvényi kereteket kapott: az Alaptörvényben külön pont mondja ki, hogy a termőföldtulajdon megszerzését, használatának korlátait és feltételeit sarkalatos törvény határozza meg. Ennek jegyében született meg a mezőgazdasági és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló törvény, amely gyökereiben új alapokra helyezi a termőfölddel kapcsolatos szabályozást, és a végrehajtását

szolgáló további törvényekkel és rendeletekkel együtt saját – első látásra szinte áttekinthetetlen – szabályrendszert hozott létre.

De hasonló folyamatok mentek és mennek végbe az ágazat más területein is. A múlt év elején elfogadott és ez év március 15-én hatályba lépő új polgári törvénykönyv felépítése és számos rendelkezése is a múlttal való szakítást jelképezi. A hatályba lépés időzítése szinte az elmúlt négy év jogalkotási folyamatának, az új jogrendszer megteremtésének a jelképe. A jogalkotási dömpingre jellemző, hogy az országgyűlés tavaly, minden eddigi rekordot megdöntve, 248 törvényt hozott, és az előző években is meghaladta a kétszázat az új törvények száma.

Ennek tudatában aligha meglepő a Vidékfejlesztési Minisztérium jogalkotásért felelős helyettes államtitkárának egy sajtótájékoztatón tett kijelentése: „A gazdálkodók még nem minden esetben alkalmazzák megfelelően a földhasználatot érintő, egy hónapja megváltozott szabályokat.”

Ennyi jogszabálynak a megismerése is irreálisan nagy feladat, amit tovább nehezít, hogy a különböző területekre vonatkozó szabályok erőltetett ütemben és szinte áttekinthetetlen módon lépnek hatályba. A jogszabályi dzsungelben való eligazodáshoz a földhasználóknak és tulajdonosoknak egyaránt

segítségre van szüksége. De nem a mennyiség és a rohammunkában való jogalkotás a változás lényege.

Új jogrendszer alakul

A jogalkotás szelleme, a szabályozás célja is megváltozott, és ehhez is alkalmazkodni kell. Gyakorlatilag új jogrendszer van kialakulóban, ami nem csak az egyes szabályok megváltozását jelenti. Az elmúlt három év jogalkotásában egyre erősebbé vált az a trend, hogy az állam nemcsak a közérdeknek megfelelően akar szabályozni, hanem mind újabb és újabb területeket von a saját ellenőrzése alá, akár közvetlenül (pl. a földtulajdonlás és -használat engedélyezésével), akár közvetve, végrehajtó szervezeteken – mint amilyen az agrárkamara – keresztül.

Az új szellemhez való igazodás természetesen nem jelent feltétel nélküli elfogadást, hangsúlyozta a titkár. A MOSZ szerint például a termőföldre vonatkozó új szabályozás súlyos társadalmi és gazdasági következményekkel járhat, mert alkotmányellenesen korlátozza a tulajdonhoz való jogot, sérti az állampolgárok egyenjogúságát. Gyakorlatilag a földforgalmi törvény egésze az állam beavatkozása a gazdasági folyamatokba. Ez az Alkotmánybíróság korábbi állásfoglalásai szerint indokolható, de a törvény az adásvételi és a földhasználati feltételek alakításában már egyértelműen és bevallottan konkrét politikai célokat kíván megvalósítani, korlátozva a vállalkozási szabadságot és a versenyt.

A kormány jogszabályokban megtestesülő centralizáló törekvései nemcsak jogalkotási dömpinget eredményeztek: korábban célként tűzték ki az állami bürokrácia csökkentését, amit a MOSZ is konkrét javaslatokkal támogatott. A

gyakorlatban azonban az állam gépezete inkább nőtt, ahogy újabb és újabb feladatokat gyűrt maga alá. Ennek jó példája a földalapú támogatási előleg kifizetésének botrányos csődje, vagy a földhivatalokban egyre inkább felhalmozódó ügyhátralék.

A tagság érdekeivel összhangban

Nem csak a jogszabályok mennyisége, hanem az értelmezésük is számos problémával jár az állampolgárok és a gazdálkodók, sőt, többnyire még a végrehajtásukra, illetve annak ellenőrzésére hivatott hivatalok számára is. Az ilyen kérdésekben az agrárágazatért felelős minisztériumtól várnak választ, többnyire hiába. Mivel az élet emiatt nem állhat meg, az érdekképviseletre hárul tagjai segítése a jogszabályok értelmezésében és alkalmazásában. A MOSZ arra törekszik, hogy a jogszabályokat tagjai érdekeivel összhangban értelmezze, de ha ezt a jogalkotó támogatása nélkül kell megtennie, a vitás kérdéseket a leghitelesebb jogalkalmazónak, a bíróságnak kell eldönteni. Ez persze hosszadalmas, költséges és a jogrendszerbe vetett bizalmat romboló megoldás. Nem ebbe az irányba kellene haladnia a rendszerváltásnak a jogrendszerben sem, mondta végezetül Filipisz László.

H. GY.